

VLAAMSE RAAD

BUITENGEWOONE ZITTING 1992

28 APRIL 1992

BELEIDSBRIEF

Het economisch beleid in Vlaanderen Beleidsprioriteiten voor 1992

ingediend door
de heer L. Van den Brande,
Voorzitter van de Vlaamse Executieve,
Gemeenschapsminister van Economie,
KMO, Wetenschapsbeleid, Energie
en Externe Betrekkingen

I N D E X

Inleiding	4
1. 1992 : voorbereiden en uitwerken van een nieuwe strategische aanpak voor "Vlaanderen 2002"	5
1. Een visie op het economisch beleid van de jaren '90	5
2. Werkwijze van concretisering van het economisch beleidsplan in het kader van "Vlaanderen 2002"	12
II. Begroting 1992: eerste aanzet tot het nieuw economisch beleid	14
1. Algemene evolutie van de Begroting Economie	14
2. De grote herschikkingen in de begroting	14
3. Beschrijving van de initiatieven voor 1992	17
3.1. Herschikking expansiesteun	17
3.2. Scheepsbouw	18
3.3. Kapitaalsverhoging GIMV	19
3.4. Initiatieven ten gunste van startende en steun aan ondernemingen die omwille van milieuwetgeving tot herlocalisatie gedwongen worden	20
3.5. Commissie Preventief Bedrijfsbeleid	21
3.6. FIOC	22
3.7. Uitgaven m.b.t. allerlei initiatieven in Midden- en Oost-Europa	23
3.8. Regionaal beleid, Toekomstcontract Limburg en Impulsgebieden	24
3.9. Sociaal-Economisch Overleg	26

3.10.Herschikking ten gunste van de begroting Welzijn en van initiatieven in het Migrantenbeleid (56 miljoen F)	27
III. Energiebeleid	29
IV. Industrieel Onderzoek en Ontwikkeling	32

Bijlage

- Jaarverslag 1991 van de Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid.

Inleiding

De Vlaamse Regering heeft prioriteit verleend aan het opstellen van de aangepaste begroting voor 1992. Naar aanleiding van de bespreking van deze begroting worden tevens de eerste konkrete uitwerkingen gepresenteerd van de prioriteiten die in het nieuw Vlaams Regeerakkoord zijn vervat. Een coherente beleidsvisie mikt evenwel hoger : 'besturen is immers vooruitzien (vooral op lange termijn . . .). het beleid in elk van de domeinen dient bovendien geïntegreerd te zijn in een breder beleidsperspectief.

Een lange-termijn visie op het economisch beleid in Vlaanderen krijgt slechts haar volle betekenis wanneer deze visie ingebed wordt in een ruimere kijk op de uitdagingen waarmee Vlaanderen in de toekomst zal geconfronteerd worden. De krachtlijnen van het economisch beleid moeten immers geïntegreerd worden in het globale toekomstproject dat de Vlaamse samenleving voor zichzelf wil uittekenen.

Uiteraard is het niet mogelijk thans reeds - nog geen 3 maanden na de Regeringsverklaring - een uitgewerkte lange termijn gerichte en geïntegreerde beleidsnota voor te leggen.

Bij de opmaak van de begroting '93 zal ik een document voorstellen - het project "Vlaanderen 2002" - waarin ik de grote uitdagingen van de Vlaamse samenleving van het komend decennium beschrijf. In dit document zullen tevens de krachtlijnen voor het Vlaamse beleid (o.a. het economisch beleid) van het toekomstig decennium geschetst worden.

In de begroting 1992 worden reeds aanzetten gegeven voor de realisatie van deze vernieuwde visie op het economisch beleid.

Deze visie past volledig in het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering. In het hierna volgende overzicht zal trouwens gewzen worden op de overeenkomsten met het Regeerakkoord.

I. 1992: voorbereiden en uitwerken van een nieuwe strategische aanpak voor "Vlaanderen 2002"

1. Een visie op het economisch beleid van de jaren '90

In het economisch beleid van de jaren '90 zal het gewicht vooral moeten gelegd worden op de keuze van strategische doelstellinaen voor de toekomst en op de ontwikkeling van een strategische aanpak op micro- en macro- economisch vlak.

In het voorbije decennium heeft Vlaanderen veel aandacht besteed aan sensibilisering voor technologische innovatie en aan organisatorische problemen die voortvloeiden uit de diepgaande regionalisering van ons land. Er werden tal van instrumenten gecreëerd ten dienste van het economisch beleid.

Achter de oprichting van VIZO, VITO, IWT, FIOV, GIMV, VDAB en een reeks andere nieuwe instellingen zit een duidelijke finaliteit en zingeving.

Het komt er nu niet alleen op aan deze sensibilisering te verbreden en dit instrumentarium te consolideren, waar nodig te vereenvoudigen en te optimaliseren. Nu moeten we in Vlaanderen een sociaal-economische dynamiek op gang brennen waardoor de Vlaamse economie maximaal tegemoetkomt aan de behoeften van Vlaanderen en de wereld.

Al de sociaal-economische verantwoordelijken moeten kunnen samenwerken en aan het werk gezet worden voor de verwezenlijking van de basisdoelstellingen van het Vlaams sociaal-economisch beleid : een strategie gericht op toegevoegde waarde, duurzame tewerkstelling, vrijwaring van het leefmilieu in Vlaanderen en in Europa.

Dit nieuw Vlaams sociaal-economisch project moet ingebed zijn in een globale visie op het Vlaanderen van morgen.

Het uitbouwen van een strategisch economisch beleid voor de toekomst moet in elk geval beantwoorden aan de volgende voorwaarden :

- * Een strategie voor de toekomst kan slechts uitgaatend worden via overleg en samenwerking. Daarom zal zowel over het globale toekomstproject voor Vlaanderen als over de krachtlijnen van het economisch beleid van de jaren '90 intens en georganiseerd overleg gepleegd worden. Voor de Vlaamse Raad, de SERV en het VESOC is hier uiteraard een bijzondere rol weggelegd.

Bovendien zal de Vlaamse Regering tijdens de geplande ****Ronde van Vlaanderen**** in de verschillende provincies hierover verder overleg plegen met vertegenwoordigers uit de politieke, economische, sociale wereld. In het Regeerakkoord wordt de organisatie van het overleg trouwens als uitgangspunt vermeld voor het economisch beleid. Ook voor de uitvoering van een dergelijke aanpak zal samenwerking en overleg systematisch aanwezig zijn (via o.a. beleidsovereenkomsten).

- * De traditionele economische politiek, die Vlaanderen heeft overgeërfd van de nationale overheid bestond hoofdzakelijk in auasi automatische steunverlening aan de bedrijven via de expansiewetgeving, steun voor toegepast onderzoek en in het kader van sectoriële plannen. Aangezien deze ondersteuning een sterk routinematig karakter heeft gekregen en nog weinig ruimte biedt voor een strategisch economisch beleid, zal het bestaand beleidsinstrument in de toekomst worden afaebouwd en aeheroriënteerd. Bovendien zal onderzocht worden of een meer sectorgerichte of groepsgerichte steun aangewezen is.

Het Regeerakkoord vermeldt hierover het volgende :

"Met het oog op een meer selectieve en doelgerichte aanwending van het instrument van de economische expansiewetgeving, zal het ontwerp van decreet tot bevordering van de economische expansie, dat door de vorige Vlaamse Regering werd ingediend bij de Vlaamse Raad, zo spoedig mogelijk worden hernomen en geoperationaliseerd, rekening houdend met de EG-context.

In toepassing van dit expansiedecreet zal het belang van de automatische steunverlening verder afnemen en zal de reglementering nog eenvoudiger en doorzichtiger worden gemaakt, in het bijzonder in zijn administratieve toepassing en zullen nieuwe vormen van ondersteuning via (sectoriële) beleidsovereenkomsten mogelijk worden.

Mede gelet op de conjuncturele en structurele moeilijkheden die zich in een aantal sectoren stellen, zal in overleg met de SERV worden nagegaan of een meer sectorspecifieke aanpak is aangewezen. In dit verband zal de noodzaak tot ontwikkeling van geïntegreerde sectoriële programma's en instrumenten worden onderzocht, met inachtneming van het EG-beleid **terzake."**

In de loop van '92 zullen deze principes minstens in 2 sectoren worden toegepast. Voor wat de sector van de scheepsbouw betreft zal het economisch overheidsbeleid worden herbekeken in functie van een lange-termijn strategie voor deze sector. Het beleid zal tevens een gepaste oplossing moeten bieden aan het probleem van de sterke afhankelijkheid in sommige regio's van tewerkstelling in de minder leefbare segmenten van de sector rekening houdend met het EEG-beleid terzake en mits voldoende toekomstperspektief en private verantwoordelijkheid.

De eventuele overheidssteun aan de perssector zal eveneens binnen een lange-termijn strategie moeten herbekeken worden, na overleg met de sector en in synergie met beleidsmaatregelen die door de nationale overheid zouden uitgewerkt worden.

De steun aan de pers zal een tweesporenbeleid omvatten een economisch en maatschappelijk (sociaal en cultureel) luik.

Het economisch beleid t.o.v. de pers zal gericht zijn op de versterking van de economische leefbaarheid van de persbedrijven via o.a. selectieve steun. De perssector is door haar aard zelf immers een strategische sector voor Vlaanderen.

Selectieve perssteun kan een instrument zijn in het kader van de Vlaamse verankering van strategische beslissingscentra.

Het maatschappelijk project in samenwerking met de pers omvat drie dimensies :

- * het versterken van de informatieopdracht van de pers o.m. via het publiceren van regeringsmededelingen met het oog op een informatie aan de burgers:
- * een pedagogisch omkaderde verbetering van de leescultuur, vooral bij jongeren: .
- * een opleidingsprogramma voor journalisten met het oog op hoge kwalitatieve informatie en verslaggeving.

Het overleg met de sector zal in 1992 moeten worden afgerond en moet uitmonden in een conventie over een aanpak van de jaren '90.

- * Het economisch beleid mag niet als een op zichzelf staand beleidsdomein beschouwd worden. Economie houdt immers verband met het geheel van activiteiten die menselijke nuttigheid ten bate van de samenleving voortbrengen en mag dus geenszins verengd worden tot de commerciële marktsector. De impulsen van het economisch overheidsbeleid moeten bijgevolg veel verder reiken dan punctuele steun aan bedrijven. Het economisch beleid moet evenzeer verbonden zijn met milieubeleid, welzijn, cultuur, het stimuleren van wetenschap, technologie, rationeel energieverbruik, huisvesting en de maatschappelijke noden in het algemeen.

In diverse sectoren zullen geïntegreerde lange-termijn projecten ontwikkeld worden via overeenkomsten overheid-producent-consument (o.a. in media, toerisme, film, ...).

- * Nu Vlaanderen over eigen bevoegdheden, instrumenten en middelen beschikt inzake economisch beleid, veronderstelt het economisch beleid van de jaren '90 tevens dat de Vlaamse economie haar eiaen vooruitstrevende plaats in de wereld moet verwerven. Bovendien is deze wereld zelf sterk in beweging. Vlaanderen bouwt zijn identiteit uit binnen een Europese context waarin integratie op politiek, economisch en monetair vlak wordt nagestreefd. Europa zelf ondergaat sterk de invloed van de gewijzigde verhoudingen met Midden- en Oost-Europa.

Binnen de internationale gemeenschap moet Vlaanderen enerzijds de eigenheid van het Vlaams economisch weefsel verstevigen en anderzijds de traditionele openheid van de Vlaamse economie verruimen.

De beleidsoptie voor de uitbouw van een Vlaamse economie met een eigen profiel impliceert volgende prioritaire intersectoriële klemtonen :

de verdere uitbouw van een economie gebaseerd op overleg en samenwerking tussen de betrokken partners;

de aandacht voor strategisch langetermijnmanagement in de bedrijven;

het stimuleren van de goede scholing van de permanente vorming en opleiding en van een hoge produktiviteit;

het aanmoedigen van het (economisch) initiatief, zeker voor startende ondernemers en bij KMO's;

het versterken van de Vlaamse kwaliteit en betrouwbaarheid inzake productie en dienstverlening;

het werken aan betere commercialisering en marketing;

versterking voor onderzoek en ontwikkeling, zeker in internationaal verband;

economische productie getoetst aan ecologie- en energiezorg;

de noodzaak van een Vlaamse verankering van het bedrijfsleven. Dit betekent dat een strategie wordt ontwikkeld, waarbij aandacht wordt besteed aan het belang van het behoud van eigen economische beslissingscentra.

Het stimuleren van de openheid van de Vlaamse economie veronderstelt dat de exportinspanningen versterkt worden, vooral in de zin van een verhoging van de kwaliteit van de exportprodukten en van een ruimere geografische spreiding van de export. De Vlaamse KMO zal meer bij het exportgebeuren betrokken worden. Daarnaast moet Vlaanderen meer zorg besteden aan het aantrekken van hoogwaardige buitenlandse investeerders.

Voor het beleid betekent dit :

dat werk gemaakt wordt van betere handelsprospectie en promotie;

dat de prospectie naar buitenlandse investeerders beter wordt uitgebouwd (FIOOC);

dat relaties worden uitgebouwd met landen, waar zich tal van nieuwe mogelijkheden voordoen (vooral Midden- en Oost-Europa).

Hoger genoemde beleidsprioriteiten worden ook gedeeltelijk in het Regeerakkoord vermeld. In verband met het KMO-beleid vermeldt het Regeerakkoord :

"De Vlaamse Regering erkent ten volle het belang van de KMO-sector voor de Vlaamse economie, inzonderheid op het vlak van de tewerkstelling.

Er zal een aangepast KMO-beleid worden gevoerd dat gebaseerd is op de eigen noden en behoeften van de KMO's met het oog op begeleiding op het vlak van de export, de toegankelijkheid inzake het toegepast wetenschappelijk onderzoek, de deelname aan het milieu-ondernemen en de ecologisch verantwoorde bedrijfsvoering, de productinnovatie, toeleveringsverbanden, management en technologietransfert."

Inzake de versterking van de openheid van de Vlaamse economie wijst het Regeerakkoord o.a. op de belangrijke rol van het FIOOC :

"De cel "Flanders Investment Opportunities Council" (FIOOC) binnen de administratie economie, zal worden uitgebouwd tot een professionele dienst, die opgewassen is tegen de concurrentie van andere regio's ter zake, zodat het een dynamische werking kan ontwikkelen bij het aantrekken van buitenlandse investeringen.

De Vlaamse Regering zal verder een beleid voeren van dynamische werving van buitenlandse investeringen, permanent ondersteund door haar eigen diensten (FIOOC) en de investeringsprospectoren. De onthaalcel van FIOOC te Brussel zal versterkt worden. Potentiële buitenlandse investeerders moeten praktischer en sneller begeleid worden.**

- * Het uitstippelen van een strategisch economisch beleid op lange-termijn **moet** van de premisse vertrekken dat de regionale onevenwichten binnen Vlaanderen moeten weggewerkt worden. Op termijn moeten de ontwikkelingszones en de impulsgebieden in Vlaanderen verdwijnen.

Het Regeerakkoord voorziet in dit verband het volgende:

"wat het regionaal en subregionaal beleid betreft, zullen de nieuwe programma's die **met** steun van de Europese structuurfondsen worden opgestart, integraal worden uitgevoerd. In de toekomst zal verder **maximaal** ingespeeld worden op de mogelijkheden die door de Europese structuurfondsen worden geboden.

Wat meer in het bijzonder de provincie Limburg betreft, bevestigt de Vlaamse Regering de gemeenschappelijke verklaring van 29 april 1987 inzake de reconversie en expansie van de provincie Limburg (het zgn. Toekomstcontract). De Vlaamse Regering bevestigt tevens de sociale engagementen die door haar in het kader van de beslissing van 26 mei 1989 met betrekking tot de vervroegde beëindiging van de steenkoolexploitatie werden genomen.

De Vlaamse Regering bevestigt het principe, goedgekeurd op 20 februari 1991, dat het netto-overschot op de KS-enveloppe dat tussen 1 januari 1991 tot en met 31 december 1996 terugvloeit naar de Vlaamse Gemeenschap, verminderd met de budgettaire weerslag inzake de uitvoering van de programma's voor de impulsgebieden, wordt aangewend voor de financiering van acties die kaderen in de tweede fase van de actualisering van het Toekomstcontract voor Limburg.

De Vlaamse Regering bevestigt haar engagementen inzake het stimuleringsprogramma voor de acht impulsgebieden en zal overgaan tot een evaluatie van dit initiatief met betrekking tot de inhoud van de projecten en hun weerslag op de sociaal-economische evolutie in de betrokken gebieden. Hierbij zal, zoals afgesproken, het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomite worden betrokken.

Binnen het kader van het Vlaams economisch beleid, hebben de GOM's de taak de motor te zijn van de sociaal-economische ontwikkeling van hun werkgebied en van de subregionale ontwikkeling."

2. Werkwijze van concretisering van het economisch beleidsplan in het kader van "Vlaanderen 2002"

Aan de vertaling van de prioriteiten van het economisch beleid op lange termijn binnen het kader van het Toekomstproject "Vlaanderen 2002" zal in 1992 concreet gestalte gegeven worden.

De hierbij gehanteerde werkwijze zal de volgende zijn :

- * Vertrekkend vanuit de doelstellingen van het project "Vlaanderen 2002" zullen op basis van overlees in VESOC de strategische doelstellingen van het economisch beleid van het komende decennium vastgelegd worden.
- * Hierbij zal worden bepaald welke rol de overheid - binnen het samenwerkingsverband met het globale sociaal-economisch veld - zal waarnemen in de realisatie van de strategische doelstellingen. Deze herdefiniëring van het economisch beleid zal onvermijdelijk leiden tot een herallocatie van prioriteiten, instrumenten en middelen.

Binnen de thans beschikbare middelen voor het economisch beleid en suppletief aan de bestaande steunmechanismen zal deze herallocatie voornamelijk tot uiting komen in :

de geleidelijke afbouw van bestaande lineaire steunmaatregelen (vooral in de expansiewetgeving) ten gunste van de nieuwe meer specifieke prioriteiten per groep van bedrijven met gemeenschappelijke kenmerken (subsectoren, sectoren, bedrijvenclusters,...);

de herschikking van mechanismen en middelen gericht op bedrijfseconomische steun in enge zin naar nieuwe hefboomen voor het economisch beleid: wetenschappelijk onderzoek, marketing, commercialisering, kwaliteitszorg, internationale uitstraling en milieuzorg.

- * Vervolgens zal aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen gevraagd worden om in overleg met de groepen van bedrijven (subsectoren, sectoren, bedrijvensclusters, . . .) de strategische doelstellingen te concretiseren, rekening houdend met de middelen die de overheid hiervoor ter beschikking zal stellen.

Dit overleg moet in de loop van 1993 uitmonden in het afsluiten van conventies met de overheid. Deze conventies behelzen een partnership tussen drie partijen (werkgevers, werknemers en overheid). Op basis van de conventies zal overheidssteun worden toegekend. Alleen binnen het kader van zo'n conventies kan nog overheidssteun worden toegekend aan bedrijven uit de betrokken subsectoren, sectoren en clusters. Deze conventies zullen soepel gestructureerd worden, zodat deze ook zullen kunnen afgesloten worden met nieuwe bedrijven of met groepen van bedrijven die dwarsverbanden vormen over de sectoren heen.

II. Begroting 1992 : eerste aanzet tot het nieuw economisch beleid

1. Alaemene evolutie van de Begroting Economie

De beleidskredieten van de Begroting Economie hebben de laatste jaren de volgende evolutie gekend (vanaf 1989 nemen de bedragen toe omwille van de Staatshervorming) :

Tabel :   Beleidskredieten economie (VK + VM; in mio F)

	FEERR-GO	FEERR-KMO	FIOV + IWT	Fonds Koopvaardij	Secties 61- 65-66-67 (VK)	Totaal
1987	9,200	3.900	691	nationaal	1.794,9 (*)	15.585,9
1988	7.525	3.790	1.200	nationaal	1.451,4 (*)	13.966,4
1989	9.000	3.940	2.636	6.200	11.492,9	33.268,9
1990	9.725	5.400	1.658	6.600	10.471,9	33.854,9
1991	7,200	4.600	2.890	3.000	12.425,6	30.115,6
1992	5.000	5.250	2.976	3.200	12.118,8	28.544,8

(*) : vóór Staatshervorming 1988

Vooraf sinds 1990 is een sterk neerwaartse tendens ingezet. Op 2 jaar tijd namen de kredieten af met 15 %.

2. De grote herschikkingen in de begroting

De herschikkingen in de begroting 1992 zijn de eerste aanzet tot een vernieuwd economisch beleid. De hieronder vermelde cijfers worden in termen van vastleggingsmachtigingen of vastleggingskredieten vermeld, aangezien enkel deze relevant zijn voor de bepaling van de begrotingsuitgaven volgens de SERV-norm en deze bovendien de reële beschikbare beleidsruimte aanduiden.

De belangrijkste herschikkingen in vergelijking met de begroting 1991 zijn de volgende :

I n

*	FEERR-KMO en FEERR-GO (van 11.800 mio F in '91 naar 10.250 mio F in '92)	:	- 1.550 mio F
*	leningsmachtiging F.N.S.V./Gimvindus (- 2.000 mio F in vergelijking' met ontwerpbegroting '92)	:	-
*	Fonds Scheepsbouw (- 600 mio F in vergelijking met ontwerpbegroting '92)	:	
*	Financiering GIMV	:	- 283 mio F
*	Opdrachten van alle aard i.v.m. het economisch overheidsinitiatief	:	- 500 mio F

In meer

*	Wetenschapsbeleid (hiervan worden op de verti- kale begroting wetenschaps- beleid 178 mio F ingeschreven: de rest wordt ingeschreven op de horizontale begroting)	:	+ 450 mio F
*	Externe Betrekkingen (+ 50 mio F in vergelijking met ontwerpbegroting 1992)	:	
*	Initiatieven voor startende ondernemingen (nieuw initiatief binnen het FEERR-KMO)	:	+ 250 mio F
*	Steun aan ondernemingen die omwille van milieuwetgeving tot herlocatie gedwongen worden : (nieuw initiatief binnen het FEERR-KMO)	:	+ 250 mio F

- * FIOC : + 20 mio F
(vanuit diverse secties
gecentraliseerd)
- * Uitgaven m.b.t. allerlei
initiatieven in Midden- en
Oost-Europa + 481 mio F
(nieuw)

Bovendien werd een herschikking doorgevoerd ten laste van de begroting Economie en ten gunste van de Welziinssector voor een bedrag van 56 mio F.

De globale vermindering van de begroting Economie kwam voorts ten goede aan de nieuwe initiatieven die de Vlaamse Regering heeft genomen in de sector van de huisvesting, de sociale sector en de openbare investeringen.

3. Beschrijving van de initiatieven voor 1992

Voor wat de nieuwe initiatieven in het wetenschapsbeleid en de externe betrekkingen betreft, wordt verwezen naar de betrokken beleidsbrieven.

De andere initiatieven worden hier kort belicht.

3.1. Herschikking expansiesteun

De vastleggingsmachtigingen van de fondsen voor expansiesteun worden vrij sterk afgebouwd, maar anderzijds werd een herschikking doorgevoerd ten gunste van KMO's (voor starters en voor ondernemingen die omwille van ecologische redenen tot herlocatie gedwongen worden) (zie verder punt 3.4.).

Bovendien werd de mogelijkheid gecreëerd om vastleggingsmachtigingen over te hevelen tussen beide fondsen. Op die manier kan soepel ingespeeld worden op de behoeften in de beide fondsen. Bovendien is het thans nog onduidelijk wanneer het nieuwe decreet op de expansiesteun (met aangepaste KMO-definitie volgens EG-norm) van kracht zal worden en welke effecten het nieuwe decreet zal veroorzaken op de vraag naar expansiesteun. De budgettaire koppeling van beide fondsen leek dus aangewezen te zijn.

De juridische toestand inzake de toepassing van de expansiewetgeving is op dit ogenblik als volgt :

De Europese Commissie verbiedt dat vanaf 31 juli 1991 nog steunaanvragen worden behandeld op basis van de wet op de economische expansie van 17 juli 1959. Deze wet voorziet in een aantal geografisch niet beperkte steunmogelijkheden voor grote ondernemingen. "Grote" ondernemingen zijn in het algemeen gesteld ondernemingen :

met méér dan 50 werknemers, of

met een jaaromzet van méér dan 300 miljoen frank, of

die méér dan 120 miljoen investeren.

De Commissie stelde de expansiesteun in toepassing van de wetten van 1970 (ontwikkelingszones) en 1978 (kleine en middelgrote ondernemingen) echter niet in vraag ; deze wetten worden nog steeds onverkort toegepast.

De Commissie aanvaardt echter wel een ruimere omschrijving van het begrip "K.M.O.", namelijk als een bedrijf met minder dan 250 werknemers. Op deze basis kon dus een nieuw juridisch kader worden uitgewerkt om algemene expansiesteun toe te kennen aan grote ondernemingen, beperkt tot 250 werknemers.

In 1991 gaf de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan een ontwerp-decreet terzake. Vooraleer dit decreet in de Vlaamse Raad neergelegd kon worden, was de goedkeuring door de Europese Commissie vereist.

De onderhandelingen hierover met de Europese Commissie waren bij het aantreden van de nieuwe Vlaamse Regering nog steeds niet afgerond.

In overeenstemming met het regeerakkoord zal ik zo spoedig mogelijk dit ontwerp-decreet hernemen. Daartoe heb ik aan de administratie opdracht gegeven voorstellen tot aanpassing voor te stellen. Ik zal tevens ter dege rekening houden met de adviezen die hieromtrent in 1991 door de S.E.R.V. verstrekt zijn. Mijn bedoeling is te komen tot een sterk vereenvoudigd ontwerp-decreet, waarover snel met de Europese Commissie een akkoord bereikt kan worden.

Om in de tussentijd toch nog bepaalde dossiers onder de wet van '59 te kunnen behandelen, zal ik beroep doen op de steunformule voor "investerings van geringe omvang" (minder dan 7,5 % steunequivalent, minder dan 150 werknemers in dienst en een jaaromzet van maximaal 15 miljoen ECU), die door de Europese Commissie zelf voorzien is.

3.2. Scheepsbouw

Ook ten aanzien van het decreet op de scheepsbouw speelt de Europese Commissie een belangrijke rol. De wet van 23 augustus 1948 op het maritiem krediet wordt alsdusdanig niet door de Europese Commissie in vraag gesteld, wel verlaagt ze progressief het maximaal toegelaten steunequivalent.

In de vorige legislatuur werden na intens overleg met alle rechtstreeks betrokkenen een beleidsnota Vlaamse Scheepsbouw, Koopvaardij en Zeevisserij en een voorontwerp van decreet uitgewerkt, dat een nieuwe juridische grondslag zou geven aan de ondersteuning van scheepvaart en scheepsbouw in opvolging van de wet van 23 augustus 1948 op het maritiem krediet.

Dit voorontwerp was er enerzijds op gericht om nieuwe mogelijkheden inzake steunverlening te voorzien, inzonderheid ondersteuning van de exportinspanningen van scheepswerven door rechtsreekse werfsteun. Anderzijds voorzag het decreet een beperking van de maximale steun in overeenstemming met de Europese Richtlijnen en Verordeningen terzake.

Over dit voorontwerp was met de Europese Commissie bij het aantreden van deze Vlaamse Regering nog geen overeenstemming bereikt. Ook hier ligt het in mijn bedoeling om, zoals aangekondigd in het regeerakkoord, het voorontwerp van decreet te hernemen, een ontwerp bij de Europese Commissie te verdedigen en in de Vlaamse Raad neer te leggen.

Mijn voorstel zal erin bestaan om in het decreet zelf slechts de minimaal noodzakelijke juridische bepalingen op te nemen. Zodoende kan met de Commissie sneller een akkoord bereikt worden. In uitvoeringsbesluiten of in een conventie met de sector kan dan het decretale corpus verder ingevuld worden, waarbij uiteraard voortgebouwd wordt op de resultaten van het reeds gevoerde overleg met de sector.

3.3. Kapitaalsverhoging GIMV

Het kapitaal van de GIMV wordt in 1992 met 217 miljoen frank verhoogd. Dit bedrag ligt weliswaar lager dan de voor 1990 en 1991 voorziene kapitaalsverhogingen ten belope van telkens 500 miljoen frank.

Een evaluatie van de kapitaalsbehoeften van de GIMV in functie van de strategische rol die de overheid aan de GIMV in de toekomst wil toebedelen dringt zich op.

Het Regeerakkoord vermeldt terzake :

"De GIMV blijft een zeer belangrijke schakel in de uitvoering van het Vlaams economisch beleid. Gelet op de zich steeds wijzigende sociaal-economische ontwikkeling en gelet op de evolutie die de GIMV de laatste jaren heeft doorgemaakt, wil de Vlaamse Regering dat de GIMV haar opdracht en werking actualiseert in een strategische beleidsnota. Deze nota zal ook voorgelegd worden aan de Vlaamse Raad".

De GIMV is op dit ogenblik volop bezig met de uitwerking van deze strategische beleidsnota. Uiterlijk einde juni 1992 zal dit document voorgelegd worden aan de Vlaamse Raad.

3.4. Initiatieven ten gunste van startende KMO's en steun aan ondernemingen die omwille van milieuwetgeving tot herlocalisatie gedwongen worden

KMO's hebben heel wat moeilijkheden te overwinnen in de risicovolle start- en groeifase van hun bedrijf, wat pleit voor acties die toegespitst zijn op het indijken van deze risico's. Zo blijken de risico's op een faillissement het sterkst tijdens de eerste 3 jaar van het bestaan van de onderneming.

Professionalisering begint bij diegene die de onderneming opricht en leidt.

Het nieuwe dekreet van 23 januari 1991 betreffende de vorming en de begeleiding van zelfstandigen en KMO's heeft het Vlaams Instituut voor het Zelfstandig Ondernemen (VIZO) opgericht, als overkoepelende openbare instelling op gemeenschapsniveau.

Naast specifieke opleidingsstructuren in het kader van de middenstandsvorming (o.a. ondernemersopleiding, bedrijfsvervolmaking) is een professionele begeleiding een noodzaak om de bestaande risico's te beperken.

De reeds gereguleerde bedrijfsbegeleiding in het kader van het VIZO dient uitgebreid tot de samenwerking met de privésector. Deze heeft een ruime ervaring opgebouwd terzake en geniet het vertrouwen van de kandidaat-starters en gevestigde zelfstandigen (cfr. experimenten bedrijfsbegeleiding in rekonversiegebieden).

Binnen de economische expansiewetgeving zal nagegaan worden of een verhoogde steunverlening mogelijk is bij adviesverlening en begeleiding van startende KMO's wanneer deze gebeurt door erkende adviseurs. De subsidiëring zou bv. slechts mogelijk zijn tijdens de eerste 5 jaar van het bestaan van de onderneming of bij de verandering van de bedrijfsleiding.

Deze adviseurs dienen officieel erkend te worden. Bovendien zullen criteria moeten opgesteld worden omtrent de soorten adviesverlening en de vormen van begeleiding die in aanmerking komen.

Een ander nieuw initiatief betreft de steun aan ondernemingen die omwille van milieuwetgeving tot herlocalisatie gedwongen worden.

Door de strengere milieuwetgeving is de problematiek van de vestigingsplaats van de hinderlijke bedrijven naar voren gekomen. Verschillende ondernemingen blijken gevestigd te zijn in een gebied dat niet geschikt is voor de exploitatie van hinderlijke bedrijven. Bovendien is gebleken dat waar vroeger de omwonenden een bepaalde hinder tolereerden, dit thans veel minder het geval is.

Er zal nagegaan worden of en onder welke voorwaarden de toekenning van een herlocalisatiepremie ondernemingen ertoe kan aanzetten zich te verplaatsen wanneer dit noodzakelijk blijkt om ecologische redenen. 'Naast het bedrag van de rentetoelage en/of kapitaalpremie zou een aanvullende steunverlening kunnen voorzien worden. Het ecologiecriterium bestaat nu reeds voor investeringen die gericht zijn op de vermindering van de milieubelastende effecten van het bedrijf, op grondstoffenbesparing, op energiebesparing, op de verhoging van de duurzaamheid, de kwaliteit en de veiligheid van de geproduceerde goederen en op de verhoging van de brandveiligheid en de veiligheid van de arbeidsomstandigheden tijdens het productieproces.

Tevens zal onderzocht worden of een extra-steun bij de aankoop van grond of gebouwen de hervestiging op bestaande, maar gesaneerde of te saneren bedrijfsterreinen kan aanmoedigen. De sanering van deze terreinen brengt immers dikwijls een meerkost voor grond of gebouwen teweeg.

3.5. Commissie Preventief Bedrijfsbeleid

Hoewel geen extra budgettaire middelen voorzien zijn voor de commissie preventief bedrijfsbeleid, wil ik de positieve rol van deze commissie onderstrepen.

Als beleidsoptie heb ik voorgesteld om het strategisch lange-termijn management in de bedrijven te versterken. Een mogelijkheid daartoe wordt precies geboden door de commissie preventief bedrijfsbeleid. In overeenstemming met het betreffende decreet, heb ik het jongste jaarverslag van de commissie meegedeeld aan de leden van de Vlaamse Exectieve en het ter bespreking voorgelegd aan het Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité.

Hoewel het V.E.S.O.C. dit verslag nog moet bespreken, houd ik eraan het verslag omwille van zijn erg interessante inhoud nu al aan de leden van de Vlaamse Raad voor te stellen. Later wordt de evaluatie vanuit V.E.S.O.C. toegevoegd.

De Commissie houdt ondermeer - op basis van haar analyses van en contacten met bedrijven en sectoren - een pleidooi voor een sterker financieel beleid in K.M.O.'s, en voor commerciële samenwerking tussen productiebedrijven en grote distributieketens. Dit is een interessant voorbeeld van invulling van de idee "strategisch management versterken.

De Commissie is bereid om vanuit haar rijke ervaring aan bedrijfsleiders nuttige suggesties en voorstellen te doen, die uiteraard vrij zijn daar al dan niet rekening mee te houden. Ook voor het overheidsbeleid kan zij bruikbare gegevens aanbrengen.

Ik vind het absoluut niet opportuun om ten aanzien van de bedrijven dwingend op te treden en de commissie automatisch te betrekken in de toekenning van overheidssteun. Daarentegen zou de dienstverlening van de Commissie aangevuld kunnen worden met een aanbod aan tijdelijk management wanneer bedrijven in crisisomstandigheden of met een belangrijke turn-over daarom vragen.

3.6. FIOC

De werkingsmiddelen voor FIOC ("Investeer in Vlaanderen" - "Invest in Flanders") worden fors opgetrokken tot 55 miljoen frank.

Deze werkingsmiddelen zullen verdeeld worden over acties te ondernemen door de 4 prospectoren in het buitenland, nieuwe acties door FIOC-Brussel, promotie- en publiciteitscampagnes, prospecties, manifestaties en representatie in binnen- en buitenland.

In 1992 zal aldus de basis gelegd worden van een zeer intensieve en systematische campagne in 1993 en 1994.

3.7. Uitaaven m.b.t. allerlei initiatieven in Midden- en Oost-Europa

Voor dit nieuw initiatief werd een vastleggingskrediet ten belope van 481 mio F voorzien.

De fundamentele politieke omwentelingen in Centraal- en Oost-Europa sinds 1989 betekenen een ernstige uitdaging en bieden tevens nieuwe mogelijkheden voor economische en commerciële samenwerking met de landen en regio's van dat gebied.

Deze samenwerking wordt op dit ogenblik echter nog gehinderd door zowel politieke als structurele zwakheden in de maatschappelijke en economische opbouw van die landen. Nochtans is het de plicht van het "Westen" het democratiseringsproces te begeleiden en te verstevigen. Een economisch beleid ter zake is een voorwaarde voor politieke stabiliteit die alleen gunstig kan zijn voor de ontwikkelingen in West-Europa zelf.

Vlaanderen heeft reeds een samenwerkingsakkoord in diverse domeinen met (regio's van) Polen, Tsjechoslowakije, Hongarije en GOS. Deze zullen nu verder kunnen geconcretiseerd en uitgebreid worden in samenwerking met de private sector en de representatieve organisaties van werkgevers en werknemers.

De Vlaamse Gemeenschap kan hiertoe bijdragen door eigen initiatieven en/of deelname aan gemeenschappelijk inter-regionale initiatieven en/of deelname in de algemene akties binnen het raam van de EG, OESO, BERD, enz....

Bij wijze van voorbeeld kan gedacht worden aan :

Managementsopleidingen: middelen dienen hiervoor op de Vlaamse begroting voorzien te worden gelet op de sterke interesse uit Polen, Hongarije en Tsjechoslowakije:

Deelname van Vlaamse bedrijven, inzonderheid KMO's, aan programma's van de Europese Bank voor Oost-Europa (BERD). Tot dusver is de deelname van het Vlaamse bedrijfsleven nihil wegens de hoge drempel van de dossier- en promotiekosten ter plekke:

Samenwerking in specifieke beleidsdomeinen;

Industriële en technische samenwerking;

Stimuleren en uitbouwen van sociaal overleg (structureren);

Oprichten van Vlaamse steunpunten (bv. in Tjechoslowakije);

....

Het is duidelijk dat geen overlapping mag ontstaan tussen deze initiatieven en het Fonds Midden Europa dat werd opgericht in de schoot van de GIMV, en dat zich richt tot participaties (via joint-ventures) in het maatschappelijk kapitaal van Oost-Europese bedrijven.

3.8. Regionaal beleid. Toekomstcontract Limbura en Impulsgebieden

De Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen vormen het belangrijkste instrument voor het regionale economisch beleid. Op 12 juli 1990 gaf U Uw goedkeuring aan het decreet dat de G.O.M.'s herorganiseerde. Deze hervorming bestond erin kleinere bestuursorganen tot stand te brengen om zodoende de inbreng van de vertegenwoordigers van het sociaal-economisch leven in de provincie - uit de private en de publieke sector - in de werking van de G.O.M. te versterken ; de G.O.M. moet hun instrument worden.

Anderzijds verduidelijkt dit decreet de plaats van de G.O.M.'s in het economische beleid : het is een instrument om van onderuit aan streekontwikkeling te doen, maar ook een instelling die door de Vlaamse Regering kan ingezet worden in de voorbereiding en uitvoering van haar beleid. Ik meen dat deze dubbele rol van de G.O.M.'s verwerkelijk kan worden door wederzijdse openheid en opbouwende samenwerking tussen de Vlaamse Regering, G.O.M.'s, S.E.R.V., Intercommunales voor streekontwikkeling, enz.

De komende jaren moeten de aldus aangepaste G.O.M.'s een belangrijke rol in het regionale beleid spelen.

Een lovenswaardige aanpak van het regionale beleid bestaat erin om voor een bepaalde subregio op lange termijn een strategisch plan en concrete ontwikkelingsdoelstellingen te formuleren. Aldus kunnen enerzijds -de sociaal-economische en politieke krachten gemobiliseerd worden rond een gemeenschappelijke visie op het soort ontwikkeling dat de subregio nodig heeft. Anderzijds kunnen de verschillende aspecten van de ontwikkeling van de subregio (werkloosheid en tewerkstelling, inkomens, pendel, welzijnsvoorzieningen, ...) voortdurend vergeleken worden met de Vlaamse gemiddelden.

Deze aanpak wordt nu gevolgd in het "Toekomstcontract Limburg? Ik meen dat een gelijkaardige benadering ingebouwd moet worden in het beleid voor de acht Vlaamse impulsgebieden (de "tweede-gordel gebieden" met name het Meetjesland, de Zennevallei, het Hageland, Zuid-Oost Vlaanderen, de Rupelstreek, de streek rond Heist-op-den-Berg, Dendermonde, Oostende). Deze visie zal ik ook verder ontwikkelen in het strategisch project voor de Vlaamse economie; zoals reeds gezegd moet het beleid voor ontwikkelingszones zich op lange termijn zelf overbodig maken.

Wat het begrotingsjaar 1992 betreft, blijven de kredieten voor het Toekomstcontract Limburg en de Impulsgebieden op hetzelfde peil als in 1991 (1.292 mio F).

In de loop van 1992 zal op een versnelde wijze een evaluatie van het impulsgebiedenbeleid gebeuren. Hiertoe heb ik aan de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen in overeenstemming met het regeerakkoord een evaluatieverslag gevraagd met het oog op een bespreking in V.E.S.O.C. Deze evaluatie moet voor juli 1992 afgerond zijn en ze zal de basis vormen van een bijsturing van het beleid. In meen inderdaad - zonder op de evaluatie vooruit te lopen - dat alleszins gehoor moet worden gegeven aan de vaak gehoorde kritiek op enerzijds het gebrek aan globale visie dat voor elk impulsgebied achter de concrete projecten steekt en anderzijds de kritiek op de omslachtigheid van de beslissingsprocedures.

Een ander belangrijk element van het regionale beleid bestaat erin op termijn de beschikbaarheid van voldoende bedrijventerreinen te waarborgen, rekening gehouden met de dringende eisen van een goede ruimtelijke ordening en een gezond leefmilieu. Sanering van bestaande terreinen , moet het eerste antwoord op deze vraag zijn, maar dit zal wellicht niet volstaan. Ik heb aan de **G.O.M.'s** gevraagd om de behoeftenramingen voor bedrijventerreinen te actualiseren, zodat ik hierover in overleg kan treden met mijn collega's die bevoegd zijn voor leefmilieu en ruimtelijke ordening.

3.9. Sociaal-Economisch Over-

In de regeringsverklaring van de Vlaamse Regering werd gesteld dat de Vlaamse Regering de traditie van overleg met al diegenen die bij haar beleid betrokken zijn, zal voortzetten en versterken. Er werd gesteld : **"het centrale uitgangspunt voor dit overleg zullen de beleidsnota's zijn, die elke Minister binnen zijn bevoegdheidsdomein bij het begin van de regeerperiode zal opstellen ..."**

Het meest sprekende voorbeeld van het belang van dit overleg en die betrokkenheid is de uitwerking van de **"S.E.R.V.-norm"** die de toetssteen gevormd heeft bij de opstelling van de begroting 1992.

Het is echter van belang ook over inhoudelijke beleidskeuzen adviezen in te winnen en overleg te plegen. Daarom zal over deze beleidsnota in het Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité (V.E.S.O.C.) worden overlegd. Vooral de toekomstvisie voor het economisch beleid van de jaren '90 zal er, zoals eerder gesteld, in de komende maanden het gespreksthema zijn.

Daarnaast dienen zich op het economische vlak enkele eerder punctuele gespreksthema's aan, al dan niet voorzien in het regeerakkoord :

- de evaluatie van het impulsgebiedenbeleid;
- de problematiek in de scheepsbouw;
- het investerings- en expansiebeleid.

Uiteraard zal in het V.E.S.O.C. eveneens overleg gepleegd worden over sociaal-economische thema's buiten de stricte bevoegdheidssfeer van economie; in het regeeraakkoord is overleg eveneens voorzien voor :

het welzijnsbeleid;

het milieubeleid;

het mobiliteitsbeleid en de loodsdiensden;

het tewerkstellingsbeleid en de tewerkstellingsprogramma's.

De S.E.R.V is voor de Vlaamse Regering belangrijk wanneer de sociale partners er tot een gemeenschappelijke mening kunnen komen: adviezen. winnen aan sterkte naarmate ze door een grotere groep gedragen worden. Dit laat toe beleidsopties te nemen die door de sociaal-economische wereld gedragen worden en op hun steun kunnen rekenen.

Vandaar ook dat de sectoriële commissies in de schoot van de S.E.R.V. zijn ingebouwd. De bedoeling hiervan is niet zozeer de commissies een materiële huisvesting te geven, als hen uit te nodigen om vanuit hun sectoriële bekommernissen om in overleg met de S.E.R.V. te treden en zodoende tot adviezen te komen die zo breed als mogelijk representatief zijn.

Ik nodig de partners uit om in deze zin samen te werken en over het economische beleid overleg te plegen en te adviseren.

3.10. Herschikking ten gunstevan de begroting welzijn en van iniatieven in het migrantenbeleid (56 miljoen Fr.)

De bestemming van deze middelen is de volgende :

* Algemeen welzijnswerk :

Optrekken van de subsidievoet van de autonome centra voor maatschappelijk werk en tegelijk technisch omzetten van de personeelsforfait in een percentage van loonsubsidie.

Optrekken van de loonsubsidie voor de onthaalhuizen.

Ondersteuning van het vrijwilligerswerk via aanmoedigingstoelagen als aanloop tot reglementering.

* Migrantenbeleid :

- Oprichting van een intercultureel vormings- en kunstcentrum voor ondersteuning van het plaatselijk verenigingswerk van migranten op voorstel Van Koninklijk Commissaris D'Hondt.
(Vergelijk met VIBOSO, ondersteuningscentrum voor de samenlevingsopbouw)

III. Energiebeleid

Binnen de bevoegdheden die het Vlaamse Gewest heeft, lijkt het mij noodzakelijk om de klemtoon van het Vlaams energiebeleid te leggen op de aanmoediging van het rationeel energiegebruik.

De vraag is natuurlijk, wat de meest realistische en efficiënte weg daartoe is. Enerzijds worden de energieprijzen - die uiteraard een belangrijke factor vormen in de beïnvloeding van het energiegebruik - vooral op nationaal vlak bepaald. De Europese Commissie voorziet in haar ontwerp van Vijfde Milieuactieprogramma een verruiming van de instrumenten, ondermeer naar economische instrumenten als CO₂ heffingen die uiteraard de energieprijzen zouden beïnvloeden. Voor de Vlaamse Gemeenschap zijn dit gegevens die moeilijk te beïnvloeden zijn.

Verder is het zo dat belangrijke programma's inzake REG en wetenschappelijk onderzoek over energie zich op internationaal vlak situeren (SAVE, JOULE, THERMIE, ...). De Vlaamse Gemeenschap dient zich hier maximaal in in te schrijven.

Binnen deze context stel ik voor het Vlaamse energiebeleid rond zes assen te structureren, met name :

- opstellen van meerjarenplannen voor en afsluiten van convenanten met gebruikssectoren;
- uitbouw van een energie-databank;
- operationalisering van administratieve entiteiten;
- stimulering van industrieel technologisch onderzoek;
- uitwerken van een juridisch kader voor nieuwe energiebronnen;
- Vlaamse inbreng in nationale controle-organen.
- * Per sector (distributiesector, industrie, landbouw, transport, gebouwen) en in overleg met die sectoren moeten meer jarenplannen worden opgesteld die kwantitatief geformuleerde doelstellingen inzake energiebesparing aangeven en de middelen om die doelstellingen te bereiken. De S.E.R.V. en de MINA-Raad kunnen over het energiebeleid in het algemeen, en de opstelling van de meerjarenplannen in het bijzonder adviserend optreden.

De meerjarenplannen moeten in jaarlijkse actieplannen vertaald worden en bindend karakter krijgen door een convenant met de betrokken sector.

De bekommernis daarbij is te komen tot welomlijnde strategische segmenten, waar een zeer groot besparingspotentieel aanwezig is, rekening houdend met de beperkte beschikbaarheid van financiële middelen. De vraag is dan : "waar kan het grootste resultaat bereikt in verhouding tot de kosten ?".

Ik stel voor om bij voorrang een convenant met de **distributiesector** voor wat betreft het elektriciteitsverbruik af te sluiten.

* **Ter** ondersteuning van het beleid dient uiteraard een **databank** met actuele gegevens uitgebouwd te worden. Ook dit is een belangrijk actiepunt in 1992.

* Met het oog op **de** ontwikkeling van een lange termijn aanpak van het energiebeleid zoals hierboven geschetst, moeten de **administratieve entiteiten geoperationaliseerd** en toegerust worden. Hierbij wil ik :

- de administratie nauwer betrekken bij het beleid;
- een optimaal organisatie-model uitwerken.

* Het Vlaams Impulsprogramma voor Energie-Technologie moet toespitst worden op de ondersteuning van het **industriële technologisch onderzoek**, zodat in het Vlaamse bedrijfsleven nieuwe **potentialiteiten** ontwikkeld kunnen worden inzake energiezorgsystemen. Aldus kan het **industriële** beleid en de exportgerichtheid van de economie ondersteund worden.

* Er is dringend een juridisch kader nodig voor de ontginning van **ondergrondse gaslagen**. Sommige multinationale Ondernemingen hebben mij de afgelopen weken hun grote interesse betuigd in deze ontgassing. Er bestaat op dit ogenblik evenwel geen juridisch kader om hen daartoe concessies te geven. Ik zal opdracht geven aan mijn administratie om, in samenwerking met **gespecialiseerde juristen**, dergelijk **concessiestelsel** uit te werken.

- * Het Vlaamse Gewest is structureel aanwezig in ~~patio-~~
- ~~controleorganen~~ zoals het Controlecomité voor
de Electriciteit en het Gas. Ik zal de ~~vlaamse in-~~
~~breng~~ in dit Comité activeren om vanuit onze priori-
teiten een complementair beleid te bepleiten.

IV. Industrieel Onderzoek en Ontwikkeling

De essentiële criteria voor de stimulering van het onderzoek en de ontwikkeling van nieuwe producten en productieprocessen ontwikkeld, zijn:

- strategisch belang voor het Vlaamse industrieel weefsel;
- positief effect op de tewerkstelling in Vlaanderen, zowel kwalitatief als kwantitatief;
- zorg voor ecologie en energie;
- positieve maatschappelijke gevolgen.

"**Technology Assessment**" aldusdanig vormt geen doelstelling van mijn beleid. De maatschappelijke gevolgen van nieuwe technologieën moeten niet onderzocht worden omwille het onderzoek of de onderzoekers. Ik nodig de sociale partners - die in de schoot van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen een belangrijke overheidsdotatie voor de Stichting Technologie Vlaanderen beheren - uit, om deze visie in opnieuw scherp te stellen.

In de beleidsbrief "Wetenschapsbeleid" heb ik reeds gesteld dat er meer middelen voor fundamenteel onderzoek vrijgemaakt zullen worden omdat dit type onderzoek op termijn een strategische versterking van de Vlaamse economie kan betekenen.

Het fundamenteel onderzoek is voor de economie van belang in de mate dat het **gecoördineerd** wordt met de strategische behoeften van het bedrijfsleven. Dit veronderstelt een actieve communicatie tussen bedrijfsleven, individuele bedrijven, industriële hogescholen en universiteiten. Deze communicatie aan te moedigen is een van mijn beleidsdoelstellingen.

"**Samenwerking**" moet ook het Leitmotiv zijn van het industriële onderzoek. De benadering die gevolgd wordt in de collectieve onderzoekscentra of in ad-hoc samenwerkingsverbanden tussen bedrijven uit **verschillende sectoren** (bijv. textiel en machinebouw) en onderzoeksinstellingen wil ik als voorbeeld stellen voor de strategische organisatie van het industrieel onderzoek.

Het industrieel wetenschappelijk onderzoek is rond drie assen gestructureerd :

- eigen onderzoeksinstellingen van de overheid;
  - aanmoediging van onderzoek in bedrijven, universiteiten en collectieve centra;
  - impulsprogramma's rond specifieke thema's.
- * De "eigen" onderzoeksinstellingen van de Vlaamse Regering zijn de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (de V.I.T.O.) en het Interuniversitair Micro-Electronisch Laboratorium (het I.M.E.C.).

Beide instellingen worden betoelaagd vanuit de Vlaamse begroting (dotaties in 1992 : voor I.M.E.C. 847.8 Mio Bfr., voor V.I.T.O. 889.3 Mio Bfr.) en genereren daarnaast ook belangrijke inkomsten door contractresearch,

De werking van het I.M.E.C. zal in de loop van 1992 verder ondersteund worden omwille van de belangrijke resultaten inzake uitbouw van expertise en vorming rond ontwerp van elektronische schakelingen. Daarnaast biedt het I.M.E.C. ook interessante mogelijkheden tot spin-offs inzake energie- en ecologiezorgsystemen.

De V.I.T.O., ontstaan uit de afsplitsing vanuit het nationale Studiecentrum voor Kernenergie S.C.K. van het niet-nucleaire onderzoek, kende een minder gelukkige start omwille van de inadequate beleidsorganisatie.

Ik heb bij het begin van de legislatuur onmiddellijk de nodige maatregelen genomen om het beleid van de instelling te dynamiseren. Op mijn voorstel heeft de Vlaamse Regering in het programmadecreet een nieuwe organisatiestructuur voor de V.I.T.O. ingeschreven; het wordt een instelling die als naamloze vennootschap met openbaar karakter maximaal autonoom zal kunnen en moeten werken onder de leiding van één ondernemingshoofd. Voor 1992 is de hernieuwde start van de instelling van groot belang.

Binnen het kader van een te onderhandelen beheers-overeenkomst zal de instelling haar onderzoekservaring inzake leefmilieu, nieuwe materialen en energie bij voorrang moeten aanbieden aan het Vlaamse bedrijfsleven. In bijkomende orde zal de overheid op de instelling een beroep kunnen doen voor het verrichten van technologisch onderzoek.

- * Het industriële onderzoek in de bedrijven en onderzoeksinstituten wordt financieel aangemoedigd door het Vlaams Instituut voor de Bevordering van het Wetenschappelijk Technologisch Onderzoek (I.W.T.).

Het I.W.T. werkt binnen de criteria door de Vlaamse Regering geformuleerd ofwel autonoom (subsidies en terugvorderbare renteloze voorschotten aan bedrijven), ofwel adviserend aan de Vlaamse Regering (projecten uit impulsprogramma's, beleidsadviezen), ofwel uitvoerend (administratief en financieel beheer van impulsprogramma's).

Naast het passief verlenen van financiële steun wil ik het belang van de dienstverlenende opdracht van het I.W.T. onderstrepen. De instelling moet vooral K.M.O.'s helpen bij het uitvoeren van onderzoek en het deelnemen aan internationale onderzoeksprogramma's. Het I.W.T. moet ook alle andere instellingen en verenigingen coördineren die met geld van de overheid het industrieel onderzoek in de ondernemingen steunen.

De werkmiddelen van het I.W.T. in 1992 zijn :

- een dotatie van 350 Mio Bfr.;

- een vastleggingsmachtiging van 1000 Mio Bfr.;

- een subsidie voor werking van 147.3 Mio Bfr.;

- een renteloos voorschot van 50 Mio Bfr. als bedrijfskapitaal.

Ik zal de stipte doorstorting van deze middelen aan het I.W.T. benaarstigen, zodat de instelling in 1992 een definitieve start kan nemen.

- * Tenslotte zijn de impulsprogramma's een instrument om op specifieke domeinen waar een technologische achterstand werd geregistreerd, nieuwe onderzoeksactiviteiten los te weken en aan te moedigen.

Deze programma's worden beheerd door het I.W.T.; over de toekenning van steun aan concrete projecten beslis ikzelf op advies van het I.W.T.

Binnen mijn bevoegdheden gaat het om drie impulsprogramma's die onder de vorige legislatuur werden beslist en door mij zullen worden verdergezet, meerbepaald :

het impulsprogramma voor nieuwe materialen
(Overheidsinbreng 800 Mio Bfr., 1991-1993);

het impulsprogramma voor biotechnologie
(Overheidsinbreng 782 Mio Bfr., 1990-1994);

het impulsprogramma energietechnologie
(Overheidsinbreng 800 Mio Bfr., 1992-1994).

Wat het impulsprogramma "biotechnologie" betreft, heb ik reeds aan het I.W.T. opdracht gegeven om het luik "Emerging Technology Centers" te evalueren, zodat dit universitair onderzoek afgestemd moet worden op de lange-termijnbehoeften van het bedrijfsleven. Dezelfde idee, namelijk : gerichtheid op de behoeften van de industrie, zal ik in het programma voor energietechnologie inbouwen.

- B I J L A G E N -

**MINISTERIE
VAN DE
VLAAMSE
GEMEENSCHAP**

**VLAAMSE COMMISSIE
VOOR
PREVENTIEF BEDRIJFSBELEID**

**JAARVERSLAG
1991**

VLAAMSE GEMEENSCHAP

JAARVERSLAG VAN DE VLAAMSE COMMISSIE VOOR PREVENTIEF BEDRIJFSBELEID OVER 1991

De Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid werd opgericht bij decreet van 27 juni 1985. Haar wettelijke grondslag werd gewijzigd bij decreet van **31** juli 1990: "Decreet tot reorganisatie van de Vlaamse Commissie voor Preventief **Bedrijfsbeleid**" (B.S. 11.9.90).

Overeenkomstig artikel **10** van dit laatste decreet en conform haar intern reglement legt de Commissie haar verslag voor over het **werkjaar** 1991.

1. Opdracht van de Commissie

Art. 2 van "Het Decreet tot reorganisatie van de Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid" van 31 juli 1990 (B.S. 11.9.90) geeft de opdracht van de Commissie kernachtig weer : "De Commissie heeft tot taak de ondernemingen of exploitatie-eenheden in het Vlaamse Gewest aan te sporen tot een beleid gericht op het voorkomen van moeilijkheden die hun leefbaarheid kunnen bedreigen? Deze opdracht is beperkt tot die ondernemingen "die gemiddeld vijftig of meer werknemers tewerkstellen" (art. 6, § 1) en die niet "door of krachtens een wet of decreet onderworpen zijn aan een toezicht van de overheid" (art. 8). De Commissie wijst er in dit verband op dat het nieuwe decreet haar opdracht aanzienlijk heeft uitgebreid. In vergelijking met vroeger vallen nu eveneens de ondernemingen met een gemiddeld personeelsbestand tussen 50 en 99 werknemers onder haar bevoegdheid.

De bronnen van informatie waarop de Commissie mag steunen zijn:

1. de jaarrekening en andere gegevens die de ondernemingen krachtens een wet of decreet openbaar moeten maken ;
2. de gegevens die door de ondernemingen vrijwillig ter beschikking van de Commissie worden gesteld ;
3. de gegevens die haar door de diensten van de Vlaamse Executieve ter beschikking worden gesteld.

Zoals in de memorie van toelichting bij het decreet wordt vermeld, volstaan de hierboven opgesomde gegevens niet om een echt preventief beleid te voeren. De Commissie betreurt ten eerste dat het in de memorie van toelichting beloofde initiatief van de Vlaamse Executieve om met de Nationale Regering tot een samenwerking te komen, die de Commissie toegang zou verschaffen tot gegevens van nationale aard, tot geen wezenlijke resultaten heeft geleid.

Alle pogingen die de Commissie zelf heeft ondernomen om die gegevens te verkrijgen, zijn vruchteloos gebleken. Zij spreekt dus de hoop uit dat de Vlaamse Executieve in de nabije toekomst toch nog uitvoering zal geven aan het in de memorie van toelichting vermelde voornemen.

De Commissie tracht zich, door middel van een risico-analyse, een beeld te vormen van de financieel-economische toestand van de ondernemingen die onder haar bevoegdheid vallen. Wanneer uit deze analyse blijkt dat een bepaalde onderneming moeilijkheden ondervindt, voert de Commissie een onderzoek uit dat eventueel kan leiden tot een bedrijfsbezoek om de bedrijfseconomische toestand van de onderneming ter plekke te onderzoeken.

De bedrijfseconomische toestand van een onderneming welke gemiddeld 100 of meer werknemers tewerk stelt, kan volgens art. 6 van het Decreet eveneens worden onderzocht:

1° op verzoek van de Vlaamse Executieve ;

2° op verzoek van de onderneming of exploitatie-eenheid ;

3° op gemotiveerd verzoek van een meerderheid van de werknemersafgevaardigden, nadat de Commissaris-revisor in de ondernemingsraad is gehoord.

Na de evaluatie van het onderzoek in de commissievergadering, beslist de Commissie of in ze in het kader van haar opdracht aanbevelingen kan formuleren die kunnen bijdragen tot een positieve bijsturing van het tot dan gevoerde bedrijfsbeleid.

De aan de bedrijfsleiding gedane aanbevelingen worden eveneens medegedeeld aan de Vlaamse Executieve en aan de leden van de ondernemingsraad van de betrokken onderneming. Het antwoord van de onderneming op de aanbevelingen wordt gemeld aan de Vlaamse Executieve (art. 7 § 1).

Indien het Vlaamse Gewest steun heeft verleend aan een onderneming aan wie de Commissie een aanbeveling heeft verstrekt, dan volgt de Commissie het herstelproces van die onderneming of exploitatie-eenheid en houdt ze de Executieve daarvan op de hoogte (art. 7 § 4).

De bedrijfsleiding dient binnen de dertig dagen te reageren op de door de Commissie geformuleerde aanbevelingen.

De reactie van de onderneming wordt in de commissievergadering besproken en de onderneming, de Executieve en de ondernemingsraad worden van het besluit van de Commissie op de hoogte gebracht.

Niet alle ondernemingen reageren gunstig op het verzoek tot medewerking vanwege de Commissie. De ondernemingen die, zelfs na een aangetekende herinneringsbrief, niet reageren op een uitnodiging tot contact, worden gemeld aan de Vlaamse Executieve.

Indien de Commissie uit een onderzoek afleidt dat een onderneming of exploitatie-eenheid met ernstige moeilijkheden te kampen heeft die haar leefbaarheid in het gedrang brengen, deelt zij dit mee aan de Executieve (art. 6 § 4). De onderneming wordt door de Commissie van deze melding op de hoogte gebracht.

Uit bovenstaande beschrijving van de werkwijze van de Commissie blijkt dat ze een aanzienlijke communicatiestroom tussen de Commissie, de onderneming, de ondernemingsraad en de Vlaamse Executieve tot stand brengt. De verwerking van deze gegevens vereist van de Commissie en haar Secretariaat veel energie, maar de Commissie is ervan overtuigd dat zij door de instandhouding van deze informatiestroom, op termijn nog doeltreffender zal kunnen optreden.

2. Werkzaamheden van de Vlaamse Commissie voor Preventief Bedrijfsbeleid

2.1. Werkzaamheden in verband met het operationeel maken van de Commissie

Na de officiële herinstallatie van de Commissie door de voogdijminister, de heer **Norbert** De Batselier, op 19 december 1990 heeft de Commissie haar werkzaamheden hervat in de loop van januari 1991.

In eerste instantie heeft zij de nodige initiatieven genomen om de vlotte werking van de Commissie mogelijk te maken :

- In uitvoering van § 4 art. 3 van het decreet van 31.07.1990 heeft de Commissie een reglement van orde vastgesteld dat door de Vlaamse Executieve op 17.04.1991 werd goedgekeurd.
- De Commissie werkte een procedure uit die de uitvoering van art. 7 § 3 van het decreet mogelijk maakt. Het definitieve voorstel werd op datum van 14.06.1991 aan de voogdijminister bezorgd met het verzoek het voor te leggen aan de Vlaamse Executieve.
- Met het oog op een vlotte wisselwerking, heeft de Voorzitter, bijgestaan door de leden van het Secretariaat, de nodige contacten gelegd met de Administratie van de Vlaamse Gemeenschap, inzonderheid met de leidende ambtenaren en de ambtenaren van het Departement voor Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse Aangelegenheden, en met de directie van Gimvindus.
- Uitgaande van de artikelen 6 en 8 van het Decreet van 31.7.1990, heeft de Commissie een lijst samengesteld van de ondernemingen die onder haar bevoegdheid vallen. Deze oefening heeft de Commissie geleerd dat ze thans ongeveer 2900 ondernemingen onder toezicht heeft waarvan 1500 met

honderd of meer werknemers en de overige met een tewerkstelling tussen 50 en 99 werknemers. Onder het vorige decreet was de Commissie slechts bevoegd voor ongeveer 1100 ondernemingen met meer dan 100 werknemers. De toename van deze categorie met 400 eenheden is het gevolg van "de regionalisatie van de nationale sectoren."

Om een dergelijk bestand optimaal te kunnen volgen, volstaat de omvang van het Secretariaat (vier voltijdse eenheden) niet, te meer daar het nieuwe decreet voorschrijft dat de Commissie systematisch de ondernemingen moet volgen aan wie zij een aanbeveling heeft gedaan en aan wie het Vlaamse Gewest steun heeft verleend.

2.2. Eigenlijke werkzaamheden van de Commissie

De eigenlijke werkzaamheden van de Commissie werden reeds in februari 1991 aangevat.

Uitgaande van de jaarrekeningen heeft ze, met als criterium het bedrijfs- en het nettoverlies (boekjaar 1989), een selectie gemaakt van de ondernemingen die aan een risico-analyse onderworpen dienden te worden.

Op het totale bestand van ondernemingen onder toezicht die hun jaarrekening hadden neergelegd, waren er 370 (13 %) met een bedrijfsverlies van betekenis en 330 (12 %) met een significant nettoverlies.

In de loop van 1991 werden in totaal 443 ondernemingen aan een grondige ratio- en risico-analyse onderworpen (228 met meer dan 100 werknemers en 211 met een tewerkstelling tussen 50 en 100 werknemers - zie statistische bijlage). Bij 156 van deze ondernemingen werden aanvullende gegevens ingewonnen.

Naar aanleiding van de resultaten werden 79 bedrijfsbezoeken afgelegd met het doel de problemen van deze ondernemingen ter plaatse nader te ontleden. Voor de spreiding van deze 79 ondernemingen over de sectoren verwijzen we eveneens naar de statistische bijlage.

Aan 25 ondernemingen werden aanbevelingen gedaan met het oog op het bijsturen van het beleid. Hierbij wijst de Commissie erop dat ze slechts dan aanbevelingen formuleert indien de bedrijfsleiding zelf zich onvoldoende bewust is van de ernst van de moeilijkheden en/of, volgens de Commissie, foutieve of onvoldoende maatregelen neemt om de continuïteit van de onderneming te verzekeren.

In de meerderheid van de gevallen heeft de Commissie tot haar voldoening kunnen vaststellen dat ze een positief antwoord op haar aanbevelingen heeft gekregen.

Slechts 7 ondernemingen gaven te kennen dat ze niet op de vraag naar informatie of op het verzoek om een bezoek ter plaatse wensten in te gaan. De namen van deze ondernemingen werden ter kennis van de Vlaamse Executieve gebracht.

3. Vaststellingen

3.1. De evolutie van de macro-economische en de sectoriële toestand

De recessie die inzette midden 1990, heeft zich verdiept in 1991. De resultaten van de ondernemingen in 1990 bleven gemiddeld genomen aanmerkelijk beneden die van 1989. Verwacht wordt dat de prestaties over 1991 nog beneden het niveau van 1990 zullen liggen.

Hoewel een recessie doorgaans alle'sectoren treft, is de weerslag ervan in bepaalde open sectoren zeer aanzienlijk.

Van de ondernemingen onder toezicht gingen er in 1991 18 failliet, waarvan 7 ondernemingen met meer dan 100 werknemers en 11 in de categorie 50 tot 100 werknemers. Hierbij gingen 2076 arbeidsplaatsen verloren. Ongeveer 50 % van deze faillissementen deden zich voor in de textielsector (2 met > 100 werknemers en 7 met een werkgelegenheid tussen 50-100 werknemers) met als gevolg de teloorgang van 883 arbeidsplaatsen.

Deze getallen geven echter niet het netto-verlies aan arbeidsplaatsen weer als gevolg van faillissementen. Indirect kunnen deze eveneens ontslagen teweegbrengen bij andere ondernemingen (bv. leveranciers).

Daar staat echter tegenover dat een aantal van deze bedrijven na het faillissement opnieuw op gang gebracht zijn en aldus werkgelegenheid gecreeërd hebben.

De concentratie van de faillissementen in de textielsector heeft de Commissie aangezet tot het laten uitvoeren van een sectoriële risico-analyse voor alle textielondernemingen die onder haar toezicht vallen. Ongeveer 1/3 van het totale bestand van 165 ondernemingen met meer dan 50 werknemers vertoont een financiële en bedrijfseconomische structuur die wijst op een toenemende kwetsbaarheid van deze bedrijven.

Voor de andere sectoren vormt het aantal faillissementen op zichzelf geen duidelijke aanwijzing van fundamentele sectoriële problemen.

De collectieve ontslagen in de metaalsector, de voedingsnijverheid en de chemische industrie, die zich vooral sedert augustus 1991 voordoen, toen bleek dat de economie zich na de Golfoorlog niet herstelde, wijzen duidelijk op structurele problemen in deze sectoren. De conjunctuur kan hier slechts ten dele als verklaring gelden. Aangezien het hier om open sectoren gaat, worden ze uiteraard het eerst en sterkst getroffen door een teruggang van de wereldeconomie.

Naast de voormelde faillissementen en collectieve ontslagen heeft een omvangrijke herstruktureringsgolf eveneens een negatieve invloed gehad op de werkgelegenheid in het Vlaamse Gewest.

Een grondiger analyse toont volgens de Commissie aan dat een deel van de neerwaartse trend in de metaalsector, toegeschreven moet worden aan **herstruktureringen** die het gevolg zijn van overcapaciteit in een aantal deelsectoren en van krimpende markten (o.a. in de sektor van de klassieke landbouwmachines).

In de voedingsector ontstond daarentegen het verlies aan arbeidsplaatsen in het Vlaamse Gewest voornamelijk door een **rationalisering** na de overnamegolf van 1989/1990. Deze **rationalisering** ging gepaard met een ruimtelijke herschikking van de activiteiten in Europees verband.

De chemiesector kampt dan weer met het probleem van overcapaciteit op wereldschaal en een dalende vraag in bepaalde segmenten van de farmaceutische sector.

De analyses en bedrijfsbezoeken van de Commissie wijzen op volgende belangrijke oorzaken van problemen waarmee de ondernemingen worden geconfronteerd :

- Het vasthouden aan traditionele lage-kwaliteitsprodukten, die door de lage-loonlanden veel goedkoper geproduceerd worden.
- Overcapaciteit aan moderne produktieapparatuur als gevolg van overinvesteringen (in de textielsector ondermeer tengevolge van het textielplan) terwijl het commerciële apparaat niet aangepast is aan de nieuwe produktiemogelijkheden. In een aantal gevallen geldt dan weer dat men met een totaal verouderd produktieapparaat zit.
- Bij gebrek aan financiële middelen zijn een aantal ondernemingen niet in staat tot diversificatie of specialisatie naar hoogwaardige produkten.

- Soms speelt een familiaal en vergrijzend management eveneens een rol (familietwisten, opvolgingsproblemen en gebrek aan visie).
- In een aantal sectoren (o.a. konfektie, voeding) wordt de markt meer en meer ingepalmd door de **grootdistributienetwerken**. Hierdoor verliest de producent voeling met de markt en slaagt hij er niet in een duidelijke commerciële **toekomststrategie** te ontwerpen. Ondernemingen kunnen op deze trend inspelen door samenwerkingsverbanden met deze **distributienetwerken** aan te gaan en aldus opnieuw zicht te krijgen op de marktevolutie om zodoende hun leefbaarheid te verzekeren. Op te merken valt dat de afhankelijkheid van de grootdistributie tevens een sterke druk op de leveringsprijs tot gevolg heeft.
- De ondernemingen uit het Vlaamse Gewest zijn over het algemeen technologisch voldoende uitgerust maar te beperkt qua schaalgrootte. Hoewel hun beslissingsautonomie hierdoor gedeeltelijk verloren zou gaan, dienen ze volgens de Commissie nog meer toe te werken naar Europese samenwerkingsverbanden.

3.2. Vaststellingen i.v.m. de bedrijfsstructuur en het ondernemingsmanagement

3.2.1. Problemen i.v.m. het financieel beheer en de financiële structuur

Bij de middelgrote ondernemingen (50-99 werknemers) stelt men soms onderkapitalisatie vast.

Bij een conjunctuurneergang of een onverwachte gebeurtenis kan de onderneming dan onmiddellijk in liquiditeitsproblemen geraken. Men poogt dan via leningen en/of voorschotten van de aandeelhouders de acute problemen te keren maar vergeet dat de financiële lasten het rendement aantasten en het reeds te geringe eigen vermogen nog verder ondergraven.

Het is een beetje zoals in Hemingway's boek "The Sun Also Rises" : "how did you go bankrupt ?" Bill asked. "Two ways" Mike said. "Gradually and then suddenly."

Bij sommige dochterondernemingen van buitenlandse concerns treft men vaak een zwakke solvabiliteit aan, omdat de moedermaatschappij de dochtervennootschap van financiële middelen voorziet via leningen, vaak dan nog op korte termijn of via het niet innen van vorderingen op de dochtervennootschap. Het bestaan van coördinatiecentra werkt deze technieken nog in de hand. Het is evident dat de continuïteit in dat geval volledig afhankelijk is van de gratie van de moedermaatschappij. De intresten kunnen soms beschouwd worden als verkapte vormen van dividenduitkering, ongeacht het resultaat van de onderneming. Hoewel de Commissie in dergelijke gevallen weinig initiatieven kan nemen, heeft zij toch verschillende buitenlandse moedermaatschappijen om een schriftelijke verbintenis verzocht, waarbij deze verklaren ervoor te zullen zorgen dat de dochteronderneming in Vlaanderen over de nodige middelen zal kunnen blijven beschikken om haar continuïteit te verzekeren.

3.2.2. Problemen bij en na overname

De overname van een bedrijf in moeilijkheden biedt voor het overgenomen bedrijf geen garantie voor de toekomst wat de continuïteit betreft.

In een aantal gevallen heeft de Commissie wel vastgesteld dat na enkele ingrepen zoals de wijziging van het management, financiële sanering en de integratie in een bestaande groep, inderdaad een definitief herstel gerealiseerd wordt.

Naast de aanbreng van financiële middelen was de nieuwe inbreng qua deskundigheid op het gebied van de productie, organisatie van de activiteiten, marketing en andere know-how van

doorslaggevend belang. Soms ging dit echter ook gepaard met personeelsafvloeiingen.

In een aantal andere gevallen slaagde de overnemer er echter evenmin in de bestaande problemen op te lossen, de **verlieslatende** uitbating te saneren of scheve situaties recht te zetten.

De betrokken bedrijven veranderen dan menigmaal van eigenaar, zonder dat een fundamentele verbetering of kentering kon worden bewerkstelligd.

In enkele gevallen kwamen de overnemende nieuwe eigenaars bovendien zelf in de problemen omdat :

- de overnamewaarde onzorgvuldig werd geraamd en de herstructureringskosten of inpassingskosten in de groep zo hoog opliepen dat de overnemer zelf in ademnood kwam, de noodzakelijke investeringen voor het rendabel maken van het bedrijf niet meer kon doorvoeren of deze volledig financierde met vreemde middelen. Hierdoor werd de financiële structuur van de overnemende onderneming totaal ontwricht.
- In bepaalde gevallen is men er niet in geslaagd de overgenomen onderneming te integreren in de groepsstructuur, waardoor de produktiviteit daalde met aanzienlijke verliezen tot gevolg.

Het blijkt dat na een overname van een bedrijf soms duidelijk de bedoeling bestaat de industriële aktiviteit te staken en alleen de commerciële functie te behouden.

3.2.3. Klachten van ondernemingen i.v.m. het overheidsbeleid en de reglementering van het economisch leven

De hierna vermelde aangelegenheden zijn opmerkingen van ondernemingen die de Commissie tijdens haar bedrijfsbezoeken heeft genoteerd maar die zij niet op hun gegrondheid heeft onderzocht.

Multinationale bedrijven die exploitatiezetels hebben in verschillende Europese landen en gelijkaardige of zelfs dezelfde produkten vervaardigen, vergelijken geregeld de respectieve kostprijzen.

Daaruit zou volgens de bedrijfsleiding blijken dat de loonkosten in Vlaanderen hoger zijn dan die in de **omliggende** landen. Vanuit de concernleiding wordt de bedrijfsleiding in Vlaanderen onder druk gezet om de loonkosten te drukken omdat met de mogelijkheid rekening gehouden wordt de produktie te verleggen naar meer rendabele bedrijfszetels. Om dat te bereiken overwegen de bedrijven in Vlaanderen de volgende stappen : wijzigingen in de werkclassificaties, afwijkingen van de C.A.O., het onderbrengen van arbeiders in een andere C.A.O., vermindering van het effectief. Dat laatste biedt in modern uitgeruste dochtermaatschappijen van grote concerns nog maar weinig mogelijkheden. Anderzijds erkennen deze ondernemingsleiders dat de werklust en beroepsethiek in Vlaanderen een positief punt is t.o.v. Nederland en Frankrijk.

Enkele bedrijven wensten de afschaffing van de prijscontrole op produkten waarvoor de grondstof moet worden aangekocht op een sterk fluctuerende markt. Het niet-kunnen aanpassen van de verkoopprijzen aan de zich snel wijzigende grondstoffenprijzen leidt vaak tot aanzienlijke verliezen die de continuïteit van de onderneming in gevaar brengen.

Ondernemingen vragen meer intens betrokken te worden in het overleg betreffende de milieunormering en de totstandkoming van de milieuwetgeving.

Sommigen vinden dat de investeringen die noodzakelijk zijn om aan de milieuwetgeving te voldoen, hun financieringsvermogen te boven gaan.

De geneesmiddelenindustrie beweert dat hier te lande nieuwe geneesmiddelen uiterst traag worden goedgekeurd en dat door de overheid opgelegde prijsbepaling willekeurig is. Een producent overweegt om die redenen de ontwikkeling van geneesmiddelen naar het buitenland te verleggen.

De casino-uitbaters beweren veel concurrentie van de automatische spelen in onze buurlanden te ondervinden. Indien de automatische spelen verboden blijven in Vlaanderen, zal volgens hen hun bedrijfseconomische situatie op termijn onhoudbaar worden.

3.2.4. Vaststellingen i.v.m. de niet-naleving van wettelijke voorschriften

Andermaal heeft de Commissie een aantal aanwijzingen dat de resultaten van dochtermaatschappijen van buitenlandse ondernemingen soms vertekend worden door de toegepaste verrekenprijzen tussen moeder en dochter, hetgeen in strijd is met de OESO-regels betreffende multinationale ondernemingen.

De Commissie heeft in een paar gevallen moeten vaststellen dat de bedrijfsleiding totaal nederlandsonkundig is, wat een inbreuk betekent op art. 2 van het K.B. van 19.7.73.

In een beperkt aantal gevallen waren er sterke vermoedens dat de boekhoudwetgeving niet werd nageleefd. In één geval heeft de Commissie vastgesteld dat de boekhouding vervalst was. Een aantal ondernemingen voldeden niet aan de wettelijk verplichte termijn voor de neerlegging van de jaarrekening.

3.2.5. Toekomstplanning en strategisch beleid

Vaak ontbreekt in de ondernemingen die naar problemen evolueren, een toekomstplanning evenals een elementair strategisch

denken. Het ontbreken van een zorgvuldige budgettering, een nauwkeurige kostencalculatie en een duidelijke toekomststrategie, wijzen volgens de Commissie op een korte-termijnvisie van de bedrijfsleiding.

Men neemt zodoende ondoordachte en onvoorbereide initiatieven : bv. export naar Japan terwijl men nauwelijks exportervaring heeft en absoluut onvoldoende kennis draagt van de vereiste kwaliteitsnormen en de mogelijke distributiekkanalen. Dit leidde soms tot weigering van de leveringen en aanzienlijke verliezen.

De bedrijfsleiding van de lokale exploitatie-eenheid verkeert vaak in het ongewisse wat de algemene strategie van het concern betreft.

Soms laat men in paniekrationaliseringen ervaren werknemers afvloeien waardoor een stuk van de know-how van het bedrijf verloren gaat met als gevolg een onvoldoende produktkwaliteit of een ernstig produktiviteitsverlies.

3.2.6. De informatiewaarde van de jaarrekeningen

De Commissie heeft in de loop van het voorbije werkingsjaar bijzondere aandacht besteed aan de wettelijke voorschriften die betrekking hebben op de financiële informatie die aan de ondernemingsraad verstrekt moet worden. Haar onderzoek gold in het bijzonder de prospectieve informatie.

De Commissie had de voorbije jaren immers vastgesteld dat in de ondernemingen die onder haar bevoegdheid vallen, de langetermijnplanning en budgettering soms te wensen overlieten of zelfs ontbraken.

Uit de verslagen van de dienst 'bedrijfsorganisatie' van het Ministerie van Economische Zaken blijkt dat deze dienst alleen onderzoekt of dergelijke gegevens in de onderneming voorhanden

zijn ; hij spreekt zich echter niet uit over de inhoud en de kwaliteit ervan.

In de meerderheid van de door hen onderzochte ondernemingen, is volgens deze dienst de wettelijk voorgeschreven toekomstgerichte informatie wel beschikbaar. De bevindingen van de Commissie stroken zodoende niet altijd met de vaststellingen van deze dienst.

Sedert de hervorming van 1985, is de informatieverstrekking aan de ondernemingsraad een belangrijke taak van het bedrijfsrevisoraat. Toch nemen de bedrijfsrevisoren, mede onder invloed van de door het Instituut uitgevaardigde normen, ten aanzien van deze informatie een terughoudend standpunt in. Het I.B.R. heeft kortelings wel een nieuwe norm uitgevaardigd krachtens welke het de revisoren toegestaan is zich uit te spreken over de werkelijkswaarde van de vooruitzichten en over de manier waarop deze prognoses werden opgesteld.

4. Aanbevelingen en resultaten

Zoals hierboven reeds vermeld, heeft de Commissie aan 25 ondernemingen schriftelijke aanbevelingen verstrekt. Naast deze aanbevelingen dienen ook de bij het bedrijfsbezoek geformuleerde opmerkingen van de Commissie vermeld te worden, die in bepaalde gevallen na de bespreking op de Commissievergadering ook schriftelijk aan de onderneming werden bevestigd.

Deze geformuleerde aanbevelingen kunnen in volgende categorieën onderverdeeld worden :

- A. De Commissie heeft veelvuldig vastgesteld dat er in bepaalde ondernemingen geen of onvoldoende ondernemingsstrategie aanwezig is. Deze toestand is vaak kenmerkend voor de middelgrote bedrijven (50 tot 100 werknemers) met een familiale structuur. Bij deze bedrijven heeft de

commissie aanbevelen een strategie uit te stippelen, - eventueel met de externe hulp.

B. Een tweede categorie aanbevelingen heeft betrekking op de versterking van de ondernemingsstructuur. Vaak worden bepaalde facetten van het bedrijfsgebeuren verwaarloosd, waardoor de leefbaarheid op termijn bedreigd wordt. Naargelang van de geanalyseerde onderneming behelsden de aanbevelingen in concreto het volgende :

- administratief : - de aanwerving van bijkomende kaderleden als administratieve ondersteuning ;
- naleving van de boekhoudwet.
- commercieel : - het uitstippelen van een commerciële exportstrategie ;
- eigen merkartikel in een confectiebedrijf.
- financieel : - een kostprijscalculatie per produkt, waardoor de winstbijdrage per produkt bepaald kan worden ;
- de solvabiliteit verhogen door een kapitaalverhoging of winstreservering ;
- afbouw van overtollige voorraden ;
- maandelijkse resultaten opstellen ;
- begroting voor de komende jaren opstellen ;
- zich indekken tegen schommelingen van de wisselkoersen en de grondstoffenprijzen.
- technisch : - aankoop van een moderne snijtafel in een confectiebedrijf ;
- verwijderen van onverkoopbare stocks teneinde de beschikbare bedrijfsruimte te vergroten.

c. Bij een aantal dochterondernemingen van buitenlandse multinationale ondernemingen stelde de Commissie een onderkapitalisatie en een zwakke rentabiliteit vast als een gevolg van de overheveling van de winsten naar het buitenland. In deze gevallen werd, overigens met succes, aanbevelen de buitenlandse moedermaatschappij om een intentieverklaring te verzoeken waarbij zij er zich toe verbindt, bij gebleken behoefte, haar dochteronderneming te steunen.

- D. De Commissie stelde vaak ook vast dat ondernemingen niet tijdig inspeelden op gewijzigde situaties. Waarschijnlijk liet de bedrijfsleiding zich teveel opsorpen door de dagelijkse aangelegenheden. Daarom drongen volgende aanbevelingen zich op :
- versnelde afbouw van een onrendabele afdeling ;
  - uitkijken naar een nieuwe vestigingsplaats bij het definitief verstrijken van een exploitatievergunning;
  - versnelde integratie van twee ondernemingen die besloten hebben samen te werken.
- E. Allerlei.
- het aanstellen van een bemiddelaar bij een conflict tussen de aandeelhouders, met het oog op een minnelijke schikking ;
  - informatie aan de ondernemingsraad over de moeilijkheden waarmee de onderneming te kampen heeft, teneinde een sereen sociaal klimaat te bewerkstelligen.

In uitvoering van Art. 7 § 1 laatste alinea beschikt de onderneming over dertig dagen om aan de Commissie mee te delen welk gevolg aan de aanbeveling zal worden gegeven. Het antwoord op de geformuleerde aanbevelingen was meestal positief. Het antwoord was evenwel in bepaalde gevallen te oppervlakkig, waardoor de Commissie genoodzaakt werd verduidelijking te vragen.

Slechts één van de ondernemingen weigerde tot nu toe te reageren op de geformuleerde aanbevelingen.

Rapporteren in de kwantitatieve zin over de door de Commissie gerealiseerde resultaten vormt om verschillende redenen een probleem :

1. Het valt moeilijk te meten in welke mate de uitvoering van de aanbevelingen van de Commissie heeft bijgedragen tot het herstel in een onderneming.

Een herstelproces is immers een complex gebeuren waarbij veel variabelen een rol spelen.

2. Veranderings- en herstelprocessen vergen tijd en bijgevolg kan het resultaat van een aanbeveling pas na één, twee of meerdere jaren worden beoordeeld.
3. Het aantal faillissementen in de groep van ondernemingen onder toezicht, is op zichzelf geen indicator voor de resultaten van de werkzaamheden van de Commissie omdat :
  - a) een vergelijking betrekking zou moeten hebben op een lange periode ;
  - b) een faillissement in bepaalde gevallen louter aan externe factoren te wijten is waar de onderneming noch de Commissie vat op hebben.
- 4) De signaalfunctie van de Commissie naar de overheid toe valt eveneens moeilijk te vatten in kwantitatieve indicatoren.

Dit alles neemt niet weg dat er in een aantal concrete gevallen expliciete aanwijzingen zijn dat de aanbevelingen van de Commissie het herstelproces mogelijk hebben gemaakt en/of bevorderd.

5. Algemene conclusie en vooruitblik op 1992

De Commissie neemt overwegend zelf het initiatief tot een analyse. De Commissie stelt met voldoening vast dat over het afgelopen jaar de voogdijminister haar opnieuw om een aantal adviezen heeft gevraagd in het kader van subsidie-aanvragen door bedrijven. Bovendien heeft ook het kanaal van de ondernemingsraad voor de eerste maal sedert het bestaan van de Commissie gewerkt, zij het in beperkte mate.

Aldus is een bestand van ondernemingen ontstaan die in de loop van 1992 van nabij zullen worden opgevolgd.

De gezondheidstoestand van de ondernemingen op een bepaald ogenblik is op zichzelf onvoldoende als uitgangspunt van een doeltreffend preventief beleid. Dit laatste vereist inderdaad ook een evolutief beeld van de ondernemingen in de tijd en informatie over de relatieve positieveranderingen van de ondernemingen in hun markt en ten opzichte van de gemiddelde evolutie in hun subsector.

Om dit te realiseren neemt de Commissie zich voor een databank tot stand te brengen die haar moet toelaten deze tijdsprofielen te construeren. De beoordeling daarvan moet haar toelaten tijdig deze ondernemingen op het spoor te komen waarvan een negatieve ombuiging van de prestatietrend sprake is. Om dit met succes te kunnen doen zou de Commissie naast een werkingsbudget over een beperkt investeringsbudget moeten beschikken om de nodige informatie-uitrusting aan te schaffen en deze te vervangen wanneer ze verouderd is. Bovendien vereist dit de ontwikkeling van specifieke software. Binnen het huidige secretariaat beschikt men thans niet over de nodige tijd en kennis om dergelijke software te ontwerpen. De Commissie zou daarom tijdelijk moeten kunnen beschikken over een specialist op dit gebied.

Daar de Commissie pas in oktober - november de beschikking krijgt over de jaarrekeningen over het voorgaande jaar, kan ze onvoldoende kort op de bal spelen.

De wetgever zou in dit verband de onderneming kunnen opleggen de halfjaarlijkse boekhoudkundige staten toe te zenden aan de Commissie. Dit zou toelaten negatieve evoluties sneller waar te nemen en bijgevolg een echt preventief beleid meer realistisch maken.

De Commissie dankt de Voogdijminister en zijn kabinet voor de constructieve samenwerking in het voorbije jaar. Haar dank gaat eveneens uit naar de leidende en ardere ambtenaren van de Administratie van Economie, Werkgelegenheid en Binnenlandse Aangelegenheden. Nooit werd op hen tevergeefs een beroep gedaan.

De Commissie zou de in dit verslag gerapporteerde activiteiten nooit hebben kunnen realiseren zonder de inzet en de onverdroten werkkraft van de leden van haar Secretariaat. Ook aan hen onze dank voor de prettige en geëngageerde samenwerking.

BIJLAGE 1**Gegevens over de activiteiten van de Commissie**

(*) Decreet van 27 juni 1985

(**) Decreet van 31 juli 1990

	<u>1989(*)</u>	<u>1990(*)</u>	<u>1991(**)</u>
Aantal ondern. waarvoor de Commissie bevoegd is	1.034	1.044	2.900
Aantal vergaderingen van de Commissie	22	16	20
Aantal geanalyseerde ondernemingen	535	182	443
Aantal aangeschreven ondernemingen	56	0	156
Aantal bezochte ondernemingen	91	37	79
- Bezoeken n.a.v. evaluatieanalysen	49	15	44
- Herhalingsbezoeken	30	9	19
- Bezoeken op verzoek van de Minister	12	12	14
- Bezoeken op verzoek van de onderneming		1	
- Bezoeken op verzoek van de ondernemingsraad		-	2
Faillissementen onder deze ondernemingen	1	2	18
Aantal geformuleerde aanbevelingen	14	15	25
Ondernemingen die op vraag tot kontakt van de Commissie negatief reageerden	7		7

BIJLAGE 2**Sectoriële verdelina van de bezochte bedrijven in 1991**

Textiel- en konfektiebedrijven	24
Metaalbewerking en -verwerking	16
Voedings- en genotsmiddelenindustrie	10
Papier- en papierwarenindustrie	7
Dienstverlenende bedrijven	7
Chemische industrie	2
Transportbedrijven	2
Diversen	11

	79'

BIJLAGE 3**Sectoriële verdelina van de faillissementen in 1991**

Textiel- en konfektiebedrijven	9
Metaalbewerking en -verwerking	1
Voedings- en genotsmiddelenindustrie	-
Papier- en papierwarenindustrie	1
Dienstverlenende industrie	2
Chemische industrie	-
Transportbedrijven	3
Houtindustrie	1
Diversen	1

	18

BIJLAGE 4

Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Piet Coppieters

Leden : de heer Hendrik Le Page

de heer Viktor Henry

de heer Henk Van Putten

de heer Renaat Bijmens

de heer Paul Beghin

de heer Eddy Wymeersch (ontslag eind **1991**)

mevr. Rosette s'Jegers

de heer Frans Job

Samenstelling van het Secretariaat

mevr. Christiane Dumortier (Opsteller)

mevr. Danielle Dujardin (Opsteller)

mevr. Cornelia Costermans (Bestuurssecretaris)

de heer Luc Peeters (Inspecteur)

de heer Yves Leterme (inspecteur)